
Информираността за пазара на труда е познаването на надеждни източници и способността за намиране на актуална информация за работните места, тенденциите в работния свят, разбирането на възможностите и предизвикателствата, свързани с тях, както и изискванията в различни професионални сфери, с цел вземането на добре обмислени кариерни решения.

Информираност за пазара на труда

Лиценз

Материалите са създадени по Career Skills Project, координиран от Фондация на бизнеса за образованието.

CC BY-SA: Този лиценз позволява на повторно използващите да разпространяват, ремиксират, адаптират и надграждат материала във всеки носител или формат, стига създателят да е посочил авторството. Лицензът позволява търговска употреба. Ако ремиксирате, адаптирате или надградите материала, трябва да лицензирате модифицирания материал при същите условия.

CC BY-SA включва следните елементи:

BY – кредитът трябва да бъде даден на създателя

SA – Адаптациите трябва да се споделят при същите условия

Легенда на използваните в модула икони

Тази задача изисква хронометър

Вдъхновяващи идеи, насоки и решения

Препоръчано видео

Допълнителна информация за метода и инструмента

Запишете отговорите си

*** Полезно!** Модулът включва различни полезни видеоклипове и статии от чуждестранни сайтове, отбелязани със звездичка след линка.

*** За да преведете видеоклип на български език:**

Отворете връзката към видеоклипа и щракнете върху зъбното колело *Настройки*. Кликнете върху „Субтитри/СС“ и изберете „Автоматичен превод“. Ще се покаже списък с езици. Скролнете надолу, за да изберете Български и субтитрите автоматично ще бъдат преведени.

***За да преведете статия на български език:**

Отворете страницата с браузъра *Chrome* и след като щракнете с десния бутон върху страницата, можете да използвате автоматичния превод.

Въведение

Информираност за пазара на труда и как да я развием

Всички сме изправени пред много важни решения в живота си - в кое училище да учите, каква кариера да следвате или къде да създадете новия си бизнес. Добрата информираност за пазара на труда повишава познанията ви за професиите или отраслите и може да ви помогне да вземете важни решения относно образованието и обучението ви, първата ви работа или следващите стъпки в кариерата ви.

В този модул ще се съсредоточим върху:

- намиране и оценяване на информация, която подпомага кариерното развитие.
- намиране на информация за бъдещите тенденции в областта на заетостта, бъдещите работни места и уменията, които те ще изискват.
- разбиране на променящия се характер на живота, кариерата и трудовите роли.
- осъзнаване на значението на информацията, свързана с кариерата, от надеждни, актуални и точни източници.
- разбиране на връзката между работата, обществото и икономиката.

Изгледайте видеоклипа [“Открийте информация за вашия пазар на труда”*](#)

Съдържание

A1. Кариерна информация	4
A2. Информация за пазара на труда	4
A3. Оценяване на информация	5
A4. Професионални сфери и професии	6
A5. Най-доброто работно място на света.....	7
A6. Професии и условия на труд	7
A7. “Те всички са еднакви.”	8
A8. Видове стереотипи.....	8
A9. Разпознаване на стереотипи	9

A1. Кариерна информация

Информацията е в основата на кариерното развитие на всички. Когато мислим за своята кариера, трябва да узнаем какви работните места и отрасли съществуват, какво трябва да направим, за да стигнем до тях, какви курсове има и какво са открили други хора, които са минали по пътя, който обмисляме.

Информацията за кариерата може да включва широк набор от различни видове информация. Тя може да включва статистически данни, официална правителствена информация, казуси, истории, анекдоти, снимки, аудио- и видеоматериали. Най-общо казано, всяка информация, която може да ви помогне да вземете решение за вашата кариера, или да действате въз основа на това решение, може да се счита за кариерна информация.

Гледайте видеоклипа [“Какво е информацията за пазара на труда... и защо ми е нужна*.”](#)

Помислете за ролята на информацията за пазара на труда в собствения си живот. Как я използвате?

A2. Информация за пазара на труда

Информацията за пазара на труда ви дава сведения за работното място или пазара на труда. Информацията за пазара на труда описва състоянието на пазара на труда в миналото и настоящето, както и прогнозите за неговото развитие в бъдеще. От нея става ясно къде възможностите за работа се увеличават или намаляват, какви професии съществуват, какво трябва да учите, за да станете специалист в тази професия, какво се изисква, за да заемете дадена длъжност, как човек може да си намери работа, да я смени или да напредне в кариерата.

Информацията за пазара на труда може да ви помогне да разберете:

- какво включва една работа в ежедневието
- кои области на работа се увеличават или намаляват - например, предвижда се, че броят на медицинските сестри ще се увеличи, а броят на печатарите ще намалее.
- какви квалификации или умения може да са ви необходими, за да работите дадена работа
- колко бихте печелили
- по какъв начин интересите и уменията ви са свързани с конкретни работни места
- какви работни места има във вашия регион

С други думи, това е отличен инструмент за кариерно планиране.

Помислете за ситуация, в която сте използвали или бихте използвали информация за пазара на труда. Къде сте намерили или как ви е била предоставена тази информация? По какъв начин смятате, че тази информация е била полезна за вас?

А3. Оценяване на информация

Умението да се ориентираш сред огромния масив от информация е от ключово значение в съвременния свят, в който лесно можем да станем жертва на фалшива обява, манипулация или опит за злоупотреба. Ето няколко критерия, които ще ви помогнат да оцените кой източник на информация е достоверен и надежден:

- Кой е авторът и каква експертиза има в сферата, за която пише?
- Какъв тип организация, агенция или платформа публикува информацията (погледнете името на домейна - дали е образователен (.edu), търговски (.com), правителствен (.gov), или с нестопанска цел (.org)?
- Предоставена ли е информация за контакт - някой поема ли отговорност за информацията?
- Проверете за допълнителни връзки - към какво препраща тази страница? Посочва ли авторът откъде е взел информацията за тази страница?
- Актуален ли е сайтът? Посочена ли е датата на последната актуализация?
- Опитайте се да намерите информация в рубрики като "За нас" или "Библиография", за да проверите кой е авторът(ите), кога страницата е била последно актуализирана и какви са пълномощията на автора.
- Изглежда ли гледната точка безпристрастна? Добре ли е организиран сайтът?
- Проверете целта на страницата: дали тя има за цел да предостави информация с факти/данни, да продава или убеждава, да споделя, да убеждава или да забавлява?
- Публикувана ли е информацията в официални източници?

Стъпка 1. Помислете за въпрос, свързан с кариерата. Например, какви са възможностите за реализация във вашата област на образование. Какви ключови думи ще използвате за търсене на информация?

Стъпка 2. Въведете ключовите думи в Google и прегледайте кратките описания на първите десет резултата. Кой уебсайт бихте искали да разгледате първо и защо?

Стъпка 3. Оценете информацията, като отговорите на тези въпроси.

1. **Запишете линка:** (<http://>_____)

2. **Актуалност:** Кога е публикувана или актуализирана информацията? Ако няма дата, има ли насоки за определяне на това кога е публикувана или актуализирана информацията?

3. **Гледна точка:** Изглежда ли гледната точка обективна/безпристрастна? Или сайтът се опитва да ви убеди? Обективен или субективен е езикът?

4. **Вашето тълкуване:** Бихте ли използвали този уебсайт като надежден източник? Какво ви дава или не ви дава увереност в достоверността на този уебсайт?

A4. Професионални сфери и професии

Работният свят включва различни групи професии. Те са известни като професионални сфери. Професионалните сфери са начини за категоризиране на различни видове професии въз основа на общи прилики. Те помагат на хората лесно да организират различните видове заетост за по-лесно разбиране.

Границите между секторите, отраслите и професионалните сфери не са ясно очертани. Всички тези групи са взаимосвързани. Така, например, административните служители са необходими във всяка индустрия и сектор.

По-долу са дадени някои общи примери за професионални сфери:

- Архитектура и инженерни науки
- Изкуство и култура
- Бизнес, управление и администрация
- Комуникации
- Наука и технологии
- Здраве и медицина

Стъпка 1. Посочете поне една професия за всяка от горепосочените професионални сфери

Стъпка 2. Запишете други професионални сфери, които познавате.

A5. Най-доброто работно място на света

Условията на труд обхващат широк брой теми и въпроси - от работното време (часове на работа, периоди на почивка и работни графици) до възнаграждението, както и физическите условия и психическите изисквания, които съществуват на работното място.

Примери за работни условия:

- Работа навън
- Работа с хора
- Отпуск за отглеждане на дете
- Прекомерна топлина
- Прекомерен и/или непрекъснат шум
- Ненормирани часове
- Работа около движещи се машини / тежко оборудване
- Хлъзгав и неравен под

Стъпка 1. Посочете кои елементи от ваша гледна точка създават добра работна среда.

Стъпка 2. Опишете как би изглеждало най-доброто работно място на света според вас.

A6. Професии и условия на труд

Изберете една или две професии, които бихте искали да упражнявате. Потърсете информация онлайн, определете професионалната област, към която принадлежи, и запишете отговорите на следните въпроси, свързани с условията на труд.

- Какви са работните условия? Например, на открито/закрито?
- Колко часа седмично се работи обикновено?
- Работи ли човек сам или като част от екип?
- Ръководи ли човек други хора или приема заповеди от ръководител?

A7. "Те всички са еднакви."

Стереотипизирането е предположение, че "те всички са еднакви". Това е да гледаш на цяла група хора и да приемаш, че всички те имат определени общи качества. Например, когато срещнете възрастна дама, може да предположите, че тя има определени черти - че обича да плете или че е баба. Но тези предположения са стереотипи и няма гаранция, че са верни! В края на краищата дамата може да няма внуци или да предпочита да танцува.

Групите често се стереотипизират въз основа на пол, полова идентичност, раса и етническа принадлежност, националност, възраст, социално-икономически статус, език и т.н.

Напишете пет думи, които ви идват наум, когато чуete думата „стереотип“.

A8. Видове стереотипи

Стъпка 1: Гледайте видеоклипа ["8 примера за социални идентичности"](#)*

Стереотипите са убеждения, свързани със социални категории. Например:

- **Полов стереотип** - твърде опростено възприятие въз основа на полова принадлежност. Това включва изказване на предположения за това какво може и какво не може (или какво трябва и какво не трябва) да прави един мъж или една жена.
- **Етнически или расов стереотип** е предразсъдък за хората въз основа на тяхната раса (чернокожи, бели, азиатци и т.н.) или етническа принадлежност (латиноамериканци, индианци, пуцуни и т.н.).
- **Стереотип за сексуалността** - много хора продължават да имат предразсъдъци към хората въз основа на тяхната сексуална ориентация
- **Стереотипи за социалната класа** - стереотипите за хората от работническата класа ги следват през вековете, което може да им попречи да получат добра работа или достъп до социални помощи.
- **Стереотипи за (не)дееспособност** - хората с увреждания дълго време са били изключени от участие в обществения живот. Например някой, който има затруднения с говора или има липсващ крайник, може да бъде смятан за неспособен да върши работа, която в действителност е напълно способен да изпълнява.
- **Възрастови стереотипи** - възрастовият стереотип е стереотип, който приема, че по-възрастните хора са недееспособни и губят интелекта си (или обратното - че младият човек е неспособен единствено поради възрастта си).

- **Национални стереотипи** - когато направите изказване като "Хората от Германия са...", вероятно затвърждавате стереотип. В този случай бихте направили предположение за всички хора от дадена нация, което може да бъде вредно за индивидите от тази нация, които не се вписват в стереотипния модел.
- **Религиозни стереотипи** - религиозният стереотип може да създаде страх от религиозни групи, към които не принадлежите. Той може да включва "отъждествяване" на хората от определена религия.
- **Политически стереотипи** - политическият стереотип се създава, когато се оттеглим в нашите политически племена и обрисоваме хората с различни политически възгледи във възможно най-лошата светлина.

Стъпка 2. Анализиране. Как етикетите, предположенията и стереотипите влияят върху начина, по който другите хора разпознават всеки от нас? Как етикетите, предположенията и стереотипите могат да повлияят на начина, по който мислим за себе си?

A9. Разпознаване на стереотипи

Запишете пример кога за последен път сте чули или видели някой да създава стереотипи за друг човек или група хора. Какво е можело да се направи или да се каже вместо това?

